

Ella Haura

**VALINTOJEN LAUTANEN: IDENTITEETIN
RAKENTUMINEN TAMPEREEN
KAUPUNGINVALTUUTETTUIJEN
KERTOMUKSISSA**

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Helmikuu 2021

TIIVISTELMÄ

Ella Haura: Valintojen lautanen: Identiteetin rakentuminen Tampereen kaupunginvaltuutettujen kertomuksissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Hallintotieteen kandidaatti
Helmikuu 2021

Tämä tutkimus käsittelee ruokaan liittyvän identiteetin rakentumista Tampereen kaupunginvaltuutettujen puheenvuoroissa. Puheenvuorot käsittelevät toivepönttä, jonka mukaan Tampereen kaupunki vähentää liha- ja maitotuotteiden kulutusta neljänneksellä alueen kouluissa vuoteen 2025 mennessä. Syntynyt keskustelu oli varsin arvokas, ja ponsi äänestettiin kumoon pitkän käsittelyn päätteeksi äänin 35-30.

Teoreettinen viitekehys tutkimukselleni on valtuutettujen narratiivisten identiteettien tarkastelu kuntaorganisaation kontekstissa. Narratiivisen identiteetin käsite pohjautuu Krausin (2006) määritelmään, jonka mukaan se on kielellinen kuvaus ja tilanteessa tehty tulkinta merkityksistä, joita yksilö liittyy itseensä. Yksilötasolta nousevat narratiivit syntyvät vuorovaikutuksessa muiden organisaation jäsenten kanssa, ja yhdessä ne rakentavat koko organisaation identiteettiä. Ruokaa koskevia valintoja voidaan tulkita valtuutettujen narratiiveissa toisistaan eriävinä, identiteettiä rakentavina merkityksinä.

Tutkimuksessa on laadullinen ote, ja aineistona on käytetty Tampereen kaupunginvaltuuston 17.8.2020 pidettyä kokousta. Tulkitsin videoitua kokousta käyttämällä tutkimusotteenani havainnointia. Analyysivaihe on toteutettu teoriaohjaavana sisällönanalyysinä. Aineistosta nousi luokitteluvaiheessa esiin neljä kategoriaa sen perusteella, millaisin perustein valtuutetut tekivät ruokaan liittyvää valintaa. Erityisesti ekologisuus ja omavalintaisuus erottuivat merkittävänä valintaa ohjaavina tekijöinä.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää kaupunginvaltuutettujen puheenvuoroista syntyviä, ruokaidentiteettiä rakentavia merkityksiä. Tulkitsemalla ja jäsentämällä merkityksiä pyrin selvittämään, miten ruokaan liittyvä identiteetti rakentuu narratiivisuuden kautta.

Ruoan ilmastovaikutuksista puhutaan julkisessa keskustelussa yhä enemmän, ja Suomen ympäristökeskus vaatii ravitsemussuositusten uudistamista. Ruoan symbolinen ja identiteettiä vahvistava arvo tulee huomioida uudistuksissa ja poliittisessa keskustelussa, ja sen vaikutus päätöksentekoon on havaittavissa myös tässä tutkimuksessa.

Avainsanat: organisaatiotutkimus, kaupunginvaltuusto, narratiivinen identiteetti

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	7
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	9
3.1	Kunnan yhteiskunnallinen asema ja kunta organisaationa.....	9
3.2	Organisaation identiteetti	10
3.3	Olet mitä syöt: ruoka identiteetin ilmentäjänä	12
3.4	Identiteetti kertomuksena	14
3.4.1	<i>Narratiivisuus organisaatiotutkimuksessa</i>	16
4	AINEISTON ANALYYSI	18
4.1	Analyysin eteneminen	18
4.2	Analyysikategoriat	19
4.2.1	<i>Ilmasto edellä</i>	20
4.2.2	<i>Ei niin iso juttu</i>	22
4.2.3	<i>Yksilön vapaus</i>	24
4.2.4	<i>Paha kasvisruoka</i>	25
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
5.1	Tulosten pohdinta	28
5.2	Tutkimuksen luotettavuus ja haasteet	30
	LÄHTEET	32

TAULUKOT

TAULUKKO 1:	Analyysikategoriat.....	20
TAULUKKO 2:	Ilmasto edellä	21
TAULUKKO 3:	Ei niin iso juttu.....	23
TAULUKKO 4:	Yksilön vapaus.....	24
TAULUKKO 5:	Paha kasvisruoka.....	26

KUVIOT

KUVIO 1:	Organisaatioidentiteetin dynamiikan malli (Varis, 96).	11
KUVIO 2:	Ruokaidentiteetin rakentuminen mukaillen (Mäkelä & Niva).	13
KUVIO 3:	Viivi ja Wagner -strippi. Tuomola, (2002).	14
KUVIO 4:	Narratiivisen identiteetin osatekijöitä mukaillen (Kraus, 2006).	15

1 JOHDANTO

Tampere on hallinnut Suomen halutuimman asuinkunnan asemaa jo useita vuosia, ja se tavoittelee kaupunkikehityksellään kasvua sekä innovatiivisia ratkaisuja. Kaupungin ylintä päätösvaltaa käyttää valtuusto, joka koostuu 67 jäsenestä. 11 eri puoluetta edustavan valtuuston tehtävä on vastata kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa (Kuntalaki 410/2015, 14 § 1).

17.8.2020 maanantaina Tampereen kaupunginvaltuusto kokoontui kuukausittaiseen istuntoonsa, jossa keskusteltiin aluetta koskettavista, polttavista aiheista. Yksi niistä oli Vihreän puolueen edustaja Jaakko Mustakallion toiveponsi, jonka mukaan Tampereen kaupunki ottaa tavoitteeksi vähentää neljänneksellä liha- ja maitotuotteiden kulutusta päiväkodeissa ja kouluissa vuoteen 2025 mennessä. Pöytäkirjan tarkoituksena oli pienentää ruoan hiilijalanjälkeä ja torjua näin vallitsevaa ilmastokriisiä. Aiheesta keskusteltiin kokouksessa kiivaasti, ja pöytäkirja päätettiin lopulta äänin 35-30.

Eräs valtuutetuista kysyi puheenvuorossaan, miksi lapsille niin arkinen asia kuin ruoka herättää valtuutetuissa niin suuria tunteita. Vastauksia ei kuulunut, vaikka se on oikeastaan ilmeinen: ruoka ei ole vain ravintoa, vaan kulttuurin tuote. Se on aina symbolinen ja aineellinen ilmiö, jota jokainen ihminen kohtaa omassa arjessaan. (Mäkelä, Niva, 1). Kysymys jäi kummittelemaan mieleeni, ja se herätti pohtimaan: millä tavoin määrittelemme itseämme sen kautta, mitä laitamme suuhumme? Mitä puheenvuorot syvemmin tarkasteltuina paljastavat?

Lähdin pohtimaan arvolutautunutta keskustelua tarkastelemalla kaupunginvaltuustoa osana Tampereen kaupunkiorganisaatiota. Näin sain vahvistettua tutkimukseni hallintotieteellistä näkökulmaa. Haverin ja Rönkön mukaan (2007) organisaatiotasolla kunta nähdään kiinteistä rakenteista, prosesseista ja organisaatiokulttuureista koostuvana organisaationa, joka koostuu kuntalaisten valitsemista luottamushenkilöistä, eli valtuutetuista, sekä työ- tai virkasuhteisista kunnan työntekijöistä (67).

Mieleeni noussut kysymys siitä, miten nauttimamme ruoka määrittelee meitä, johdatti minut identiteetin käsitteen äärelle. Organisaatiotutkimuksen kentällä kiinnostus identiteettiin on kasvanut viime vuosina, mutta identiteettiin pureutuvat empiiriset tutkimukset laahaavat yhä perässä (Alvesson, Ashcraft & Thomas, 24). Albert ja Whetten (1985) määrittelevät organisatorisen identiteetin sellaiseksi organisaation luonteeksi, joka on olemukseltaan keskeinen, pysyvä ja erityinen. Identiteetti rakentuu, kun organisaation jäsenet vastaavat kysymykseen, ”Keitä me olemme?” tai ”Mitä me haluamme olla?”. Tämä organisaatioteorioiden klassikko on tarjonnut käsitteellisen lähtökohdan organisaation identiteetin tutkimukselle. (Peltonen, 5).

Identiteetin käsitettä on sittemmin lähestytty organisaatiotutkimuksessa monista eri näkökulmista, joista eräs on kertomuksellisen tutkimuksen perinteestä kumpuava narratiivinen identiteetti. Krausin (2006) mukaan narratiivinen identiteetti on kielellinen kuvaus ja tilanteessa tehty tulkinta merkityksistä, joita yksilö liittää itseensä. Se ilmenee parhaiten aikaan ja paikkaan sidotuissa kertomuksissa, ja olosuhteiden muuttuessa tarinat muuttavat muotoaan. (Ropo, 37). Narratiivisen lähestymistavan kautta sain tarkennettua ja täsmennettyä tutkimukseni viitekehystä.

Kulutusyhteiskunnassa ihmiset rakentavat identiteettiään ja jäsentävät maailmaa osittain kulutusvalintojensa kautta. Ruokaa koskevat valinnat ovat tärkeä osa identiteettiä (Mäkelä, Niva, 1), ja siksi valtuuston keskustelu Tampereen koulujen ruokapolitiikasta istuu empiiriseksi aineistoksi identiteetin rakentumisen tutkimiselle. Puheenvuoroja havainnoimalla ja tulkitsemalla pyrin löytämään vastauksia edellisessä kappaleessa mainittuihin identiteetin rakentumisen kysymyksiin.

Symbolisen ja identiteettiä vahvistavan arvon takia ruoka on aiheena erityisen poliittinen, ja sillä on myös eettinen ulottuvuus. Etenkin ruoan ilmastovaikutukset ovat olleet julkisen keskustelun kuuma peruna kuluneella vuosikymmenellä. Luonnonvarakeskuksen (2018) mukaan ruoantuotanto ja -kulutus aiheuttavat reilun viidenneksen kulutuksen ilmastovaikutuksista eli hiilijalanjäljestä. Suomen ympäristökeskus puolestaan kertoo, että ympäristöllisesti kestävään ruokavalioon kuuluu nykyistä enemmän kasviksia ja kalaa ja vastaavasti vähemmän kotieläintuotteita, kuten naudan- ja sianlihaa, sillä kotieläintalous aiheuttaa lähes 90 prosenttia maatalouden

kasvihuonekaasupäästöistä. Muutosta kestävämpään ruokapolitiikkaan valtiotasolla ohjaa valtioneuvoston alainen kestävän kehityksen toimikunta. Syke (2020) vaatii nykyisten ravitsemussuositusten päivittämistä ilmastoystävällisemmiksi, ja julkiset ruokapalvelut halutaan valjastaa ohjaamaan kansalaisten syömistä.

Tampereen kaupunki on sitoutunut kestävän kehityksen mukaisesti ekologisia, sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia näkökulmia tasapainottavaan kehitykseen. Kaupunki tiedottaa nettisivuillaan, että kestävä kehitys otetaan huomioon kaupungin toiminnassa ja päätöksenteossa. On siis kiinnostavaa, miksi toiveponsi kasvisruoan osuuden kasvattamisesta ei saavuttanut enemmistön kannatusta.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Lähtökohta tutkimukselleni on yksittäinen tapahtuma, mikä tekee tutkimusstrategiastani tapausluonteisen. Tapaustutkimus tarjoaa tyypillisesti yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa tietyistä tapauksista tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevista tapauksista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 134).

Aloitin tutkimusprosessini tutustumalla aineistoon, ja aloin sen jälkeen pohtia, mistä näkökulmasta voisin ryhtyä sitä tutkimaan. Kiinnostuin etsimään puheenvuoroista syvempiä merkityksiä, jotka selittäisivät toiveponnosta tehdyn äänestyksen tulosta. Luontevaksi viitekehyyksi valikoitui narratiivisen identiteetin tarkastelu kuntaorganisaation kontekstissa. Valtuutettujen puheenvuorot keskittyvät ruokaan, joten pyrin viitekehyyksessäni perustelemaan ruoan ja identiteetin yhteyttä. Näiden palasten muodostuessa pikkuhiljaa kokonaiseksi teoreettiseksi viitekehyyksi tutkimuskysymyksestäni tarkentui seuraavanlainen: **Miten ruokaidentiteetti rakentuu valtuutettujen kertomuksissa?**

Tutkimukseni on toteutettu kvalitatiivisena, eli laadullisena, johon sisältyy ajatus moninaisen todellisuuden kuvaamisesta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 157). Kvalitatiivinen tutkimus on vaikea erottaa täysin kvantitatiivisesta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 136), ja myös tämä tutkimus sisältää määrällisiä tekijöitä. Kvalitatiivinen ote sopii tutkimukselleni, sillä aineistoni on laadulliseen tapaan istuvasti ainutlaatuinen, eikä tutkimuskysymykseeni voi vastata määrällisillä mittareilla. Vastaus piilee tulkinnassa ja analyysissä. Albertin (1998, 12) mukaan identiteetin rakentumista voidaan kuvailla parhaiten laadullisten ja narratiivisten käsitteiden kautta (Rhodes & Brown, 176).

Tiedonkeruumenetelmänäni toimii havainnointi. Grönfors (2001) kehottaa käyttämään havainnointia harkiten, mutta toteaa myös, että asiat voidaan nähdä havainnoinnin avulla paremmin omissa yhteyksissään (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Havainnointini on niin sanottua piilohavainnointia, sillä en ollut fyysisesti läsnä valtuuston kokouksessa. Tämä ei kuitenkaan pidä täysin paikkaansa, sillä

valtuutetut ovat olleet tietoisia siitä kokouksen julkisuudesta, sillä sen voi katsoa kuka tahansa.

Tukeudun valitsemaani tiedonkeruumenetelmään, sillä se erottuu tyypillisesti kvalitatiivisissa tutkimuksissa käytetystä haastattelumenetelmästä. Valinta oli tietoinen riski ja yritys luoda uuden tyyppistä tietoa. Aineiston merkitysten luonti ja tulkinta oli haastavaa, sillä vastaavia, esimerkiksi tarjoavia tutkimuksia ei juuri ollut. Uskon massasta erottumisen olevan kuitenkin tutkimukseni vahvuus.

Tutkimusaineistoni on Tampereen kaupunginvaltuuston videoitu kokous, joka pidettiin Tampereen keskusvirastotalolla 17.8.2020. Osa valtuutetuista piti puheenvuoronsa valtuustosalissa, ja osa osallistui kokoukseen etäyhteydellä. Tarkastelemani kokouksen osuus sijoittuu välille 3:42:01-5:11:05, jossa keskustellaan yksinomaan vähäpäästöisen ruoan lisäämisestä Tampereen alueen päiväkodeissa ja kouluissa. Kokoukset ovat julkisia ja jokaisen katsottavissa.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Kunnan yhteiskunnallinen asema ja kunta organisaationa

Suomessa demokraattisia instituutioita ovat valtion lisäksi kunnat. Kunnat ovat itsehallinnollisia, poliittisia organisaatioita sekä julkisen politiikan suunnittelijoita ja toteuttajia. Niitä pidetään yleisesti demokraattisempina instituutioina kuin valtiota, sillä kansalaisilla on välittömämpi suhde poliittisiin päättäjiin, virkamiehiin ja päätöksentekoon. (Harisalo, 86). Kunnan ominaispiirteitä tulee ymmärtää sen identiteetin rakentumisen kannalta.

Drucker (1981) pitää autonomista kunnallishallintoa yhtenä yhteiskunnan kivijaloista. Kunnallishallinto hajauttaa poliittista valtaa ja luo sitä kautta poliittisen pluralismin edellytykset. Pluralismilla viitataan paikallisyhteisöjen merkittävyyteen; politiikassa, taloudessa ja kulttuurissa paikallisuus on ihmisten henkistä läheisyyttä, joka pakottaa heidät kohtaamaan toisensa ja miettimään yhdessä ratkaisuja ongelmiinsa (Harisalo, 17, 18). Voidaan siis todeta, että kunnilla on siis vahva yhteiskunnallinen asema ja tarkoitus.

Organisaatiot muodostuvat tietyistä päämääristä ja tavoitteista, näiden saavuttamiseksi muodostetuista rakenteista, ihmisistä ja toiminnoista, sekä osittain tavoitteista riippumatta muodostuvasta kulttuurista. Kunnan tavoitteet määritellään ylimmällä, strategisen johtamisen tasolla, eli kunnanvaltuustossa. Valtuusto valitsee pääosin myös kunnan toimielimet, kuten virastot ja kunnalliset yhtiöt, jotka ovat keskeisiä tavoitteiden saavuttamisen rakenteissa. (Haveri, Rönkkö, 67).

Kuntaorganisaatiossa toimivat ihmiset voidaan jakaa luottamushenkilöihin, jotka toteuttavat valtuustossa poliittista päätöksentekoa sekä henkilöstöön, joka työskentelee kunnan muissa yksiköissä virka- tai työsuhteessa. Kunnasta käytetään kyseisen jaottelun takia toisinaan myös nimitystä duaaliorganisaatio. Toiminnot eli prosessit voidaan jakaa palveluprosessiin, poliittiseen prosessiin,

hallinnolliseen prosessiin ja talousprosessiin. Poliittinen prosessi toteutuu valtuustossa toimintoina, joiden kautta demokratia ja osallistuminen toteutuvat kunnan johtamisessa ja konkretisoituvat käytännön tehtävissä. (Haveri, Rönkkö, 68).

Kunnan organisaatiokulttuuri ilmenee arvoina, vakiintuneina toimintatapoina sekä kielessä ja symboleissa. Kulttuuri voi vaihdella suuresti kuntien välillä ja jopa kunnan sisällä eri yksiköissä. Kulttuuri muodostuu yleensä pitkällä aikavälillä ja sitä on vaikea muuttaa. Organisaation toiminta ja sen kyky uudistaa prosessejaan on vahvasti kytköksissä kulttuuriin. (Haveri, Rönkkö, 68).

Jeffrey Stayner (1980) esittää kolme kuntaa koskevaa oletusta, joista yksi kuvaa kuntia alueellisina yhteisöinä omine arvoineen, kulttuureineen, traditioineen ja saavutuksineen. Kuntien hallinto-organisaatio heijastaa näitä alueellisia ominaispiirteitä, joita muodolliseen rakenteeseen keskittyvä tutkimus ei pysty täysin paljastamaan. (Harisalo, 87). Ainutlaatuisena, alueellisena yhteisönä Tampereelle on rakentunut oma identiteettinsä.

3.2 Organisaation identiteetti

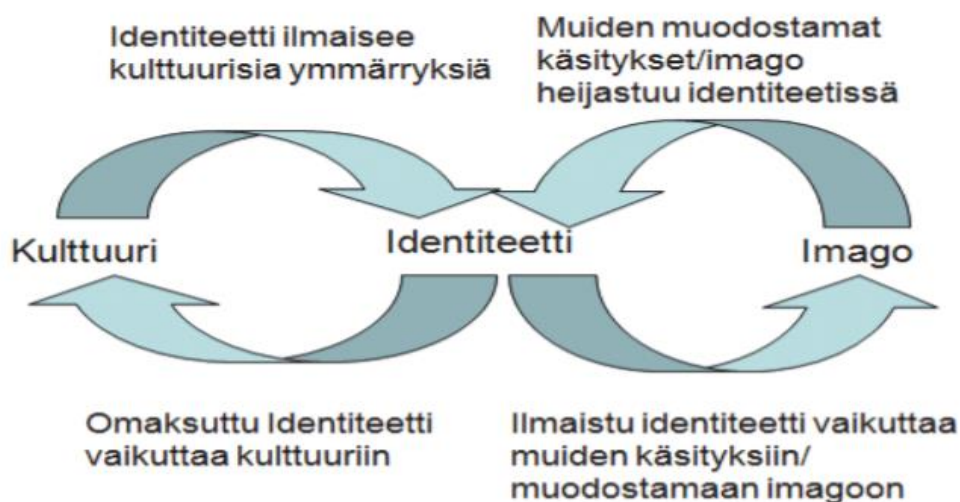
Johdanto-osiossa organisaation identiteetti määriteltiin sen keskeiseksi, pysyväksi ja erityiseksi luonteeksi, jonka määrittelevät organisaation jäsenet. Käsite liittyy läheisesti organisaatiokulttuurin käsitteeseen, ja toisinaan tutkijoilla on ollut vaikeus vetää raja niiden välille. Pyrin selventämään kulttuurin ja identiteetin eroa sekä täsmentämään identiteetin käsitettä tässä luvussa.

Tutkijoiden käsitykset organisaatiokulttuurista poikkeavat toisistaan, mutta määritelmään voidaan sisällyttää ainakin ihmisten säännönmukainen käyttäytyminen, normit, hallitsevat arvot, toimintaa ohjaava perusfilosofia, pelisäännöt, sekä ilmapiiri. Duttonin ja Dukerichin (1991, 546) mukaan organisaation identiteetti on läheisesti kytkeytynyt organisaation kulttuuriin, koska identiteetti tarjoaa joukon kykyjä, mitkä tuottavat luonteenomaisen tavan tehdä asioita. (Varis, 96).

Hatch ja Schulzt (2000, 24-26) ovat tehneet tarkemman eron identiteetin ja kulttuurin välille. He pitävät kulttuuria kontekstisidonnaisena, piilevänä ja

pakottavana, ja identiteettiä enemmän tarkkana, näkyvänä ja välineellisenä. Identiteetti summaa sen, keitä olemme ja miten muut näkevät meidät, tässä tapauksessa siis organisaation. Organisaatiokulttuuri tarjoaa kontekstin, jossa identiteetin työstäminen tapahtuu (Hatch 1993, 689-687). (Varis, 96).

Organisaation identiteetti vaikuttaa myös ulkopuolisten käsityksiin, eli imagoon, organisaatiosta. Identiteetin ilmaiseminen ulkopuolisille voi olla tietoista tai tarkoituksetonta ja tiedostamatonta kommunikoituna jokapäiväisessä käytöksessä ja asenteessa. Identiteetin muutoksissa on kysymys kulttuurin ja imagon vuorovaikutuksesta, ja organisaation jäsenten itseensä kohdistuvasta reflektiosta sen välillä, keitä olemme ja millaisena muut meitä pitävät. (Varis, 96). Identiteetillä on myös ajassa muuttuva, dynaaminen luonne (Peltonen, 6). Hatch ja Schultz (2002, 991) ovat luoneet seuraavanlaisen mallin kuvaamaan organisaation identiteetin dynamiikkaa. Malli jää hieman abstraktiksi ja vaikeaselkoiseksi, mutta lienee kuitenkin paras olemassa oleva, dynamiikkaa ilmentävä kuvio.

Kuvio 1: Organisaatioidentiteetin dynamiikan malli (Varis, 96).

Riippuvuus ulkoisen ympäristön, kuten eri sidosryhmien odotusten ja toisaalta sisäisten työntekijäryhmien ja alakulttuurien odotuksista luo paineita organisatorisen identiteetin ykseydelle (Peltonen, 6). Tampereen kaupunginvaltuutetut edustavat varsin moninaista kansalaisten joukkoa, vaikka heitä yhdistääkin kuuluminen samaan organisaatioon. Valtuutetut ovat siis kaikkea muuta kuin homogeeninen joukko päättäjiä, ja he edustavat eri arvoja

noudattavia poliittisia puolueita. Heidät tuo yhteen kuitenkin alue, jonka asioihin he haluavat vaikuttaa. Jackin ja Lorbieckin (2007) mukaan etenkin yksilötasolla organisaation kulttuurista identiteettiä määrittävät syvät, sukupuoleen, rotuun tai etnisyyteen liittyvät erot merkitsevät organisatorisen subjektiminän asettumista määrittelykamppailun kohteeksi (Peltonen, 12).

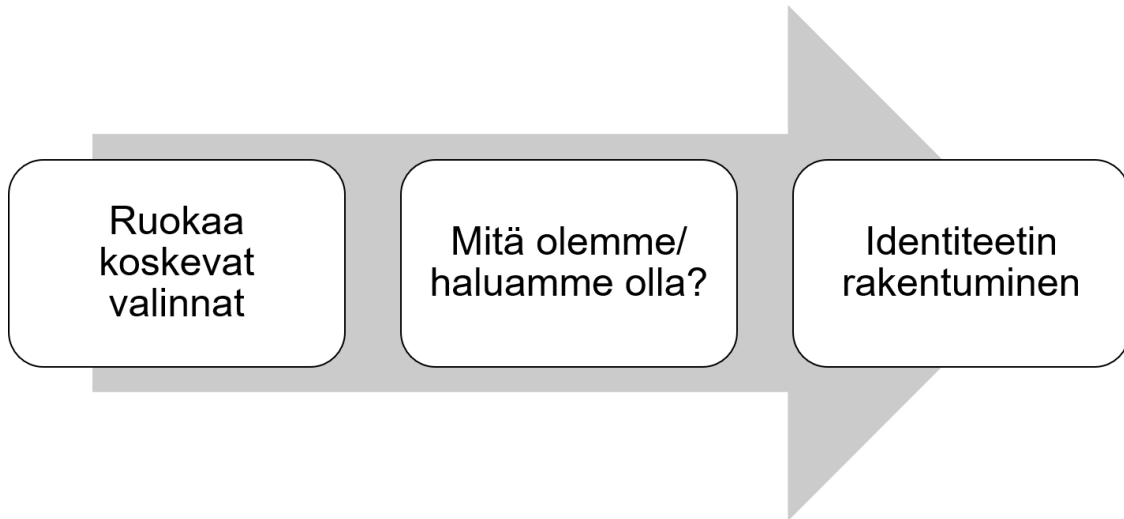
Kuten edellä mainituista määrittelyistä voidaan todeta, identiteetin käsite on monimutkainen ja monikerroksinen. Sen tarkkarajainen selittäminen on siksi varsin haastavaa. Identiteetin tutkimusperinne nojaa vahvasti sosiologiaan ja sosiaalipsykologiaan, mutta yhteiskuntien ja niiden organisaatorakenteiden monimutkaistuesssa myös liiketaloustiede ja organisaatiotutkimus ovat kiinnostuneet identiteetin merkityksestä. (Varis, 96). Identiteetti on nähty myös monipuolisena tutkimuskehityksenä, joka tarjoaa uudenlaista ymmärrystä modernista työelämästä ja monista organisatorisista ilmiöistä, kuten muutoksista, motivaatiosta, sosiaalisista suhteista, organisaatiokäyttäytymisestä ja johtamisesta (Alvesson, M., Ashcraft, K. & Thomas, R.).

Tampereen kaupunginvaltuuston päätöksenteko on julkista, ja valtuutetut työskentelevät jatkuvassa reflektion paineessa. Valtuutetut ovat organisaation hierarkian korkeimpina jäseninä avainasemassa identiteetin määrittelijöinä. Päätöksentekoa toteuttavana, poliittisena elimenä kaupunginvaltuusto koostuu eri sukupuolen, iän ja arvomaailman omaavista yksilöistä, jotka edustavat kansaa. Tämä valtuuston ominaispiirre tulee ottaa huomioon sen jäsenten identiteettiä tarkastellessa. Hatchin ja Shultzin (2002, 1014) mukaan organisaation identiteetin ymmärtäminen auttaa organisaatioita välttämään toiminnassaan sudenkuoppia sekä lisää niiden tehokkuutta.

3.3 Olet mitä syöt: ruoka identiteetin ilmentäjänä

Ruoan valintaa ja kulutusta koskevasta tutkimuksesta on tullut 2000-luvulla yhteiskunnan muutoksen ja ilmiöiden tulkki, ja sen yhteys identiteettiin on ollut yksi merkittävimmistä tarkastelujen kohteista. Ruokaa on myös luokiteltu aina siitä asti, kun ihmisillä on ollut ruokaa niin paljon, että valintojen teko on ollut mahdollista. (Mäkelä & Niva, 1). Joka päivä meillä on mahdollisuus valita

haluamme tuotteet ruokakaupan hyllyiltä, ja nuo valinnat rakentavat itseämme ja sitä, mitä haluamme olla. Fischlerin (1988, 1) mukaan yksilön identiteetti muodostuu biologisesti, sosiaalisesti ja psykologisesti sen mukaan, mitä ravintoa hän nauttii. Ruoan rakentama identiteetti perustuu siis nimenomaan ruokaan liittyvään valintaan.

Kuvio 2: Ruokaidentiteetin rakentuminen mukailten (Mäkelä & Niva).

Etenkin liha- ja kasvisruokailijoiden välille on muodostunut vahva vastakkainasettelu, joka johtuu paljolti kasvaneesta ympäristöhuolesta. Erityisesti punaisen lihan hiilijalanjälki on paljon kasviperäisiä tuotteita suurempi, ja moni kuluttaja on sen vuoksi jättänyt lihavalmisteet pois ruokavaliostaan. Toisaalta suomalaisten lihankulutus on yli kaksinkertaistunut 50 vuodessa elintason noustessa, ja viimeisen 20 vuoden ajanakin lihankulutus on lisääntynyt 23% (Luonnonvarakeskus, Ravintotase, 2018). Sota-ajan jälkeen liha, silloin harvinainen herkku, merkitsi suomalaisille vaurautta, ja siksi se onkin monelle kyseisen sukupolven edustajalle erottamaton osa ruokavaliota. Liha- ja maitoteollisuuden asema Suomessa on perinteisesti vahva ja pitää yhä pintansa.

Lihaan on liitetty merkityksiä maskuliinisuudesta, vallasta ja rikkaudesta kautta länsimaisen historian. Kasvisruoka on sen sijaan yhdistetty moderniin individualismiin, terveellisyteen ja keveyteen. Vielä nykyäänkin miehet pitävät lihansyöntiä luonnollisempuna kuin naiset, ja kasviruokavalion ajatellaan yleisesti vähentävän miehen maskuliinisuutta. (De Backer, 1). Viivi & Wagner -sarjakuvan strippi kuvaa oivallisesti yhä vallitsevia stereotyyppisiä vihreät arvot omaavasta

naisesta ja lihansyönnin nimeen vannovasta ”tosimiehestä”. Lihansyöntiä perustellaan myös valinnan vapautena ja olennaisena osana ravintoa, joiden mukaan myös Wagner-possu oikeuttaa ruokavaliotaan Viiville.

Kuvio 3: Viivi ja Wagner -strippi. Tuomola, (2002).

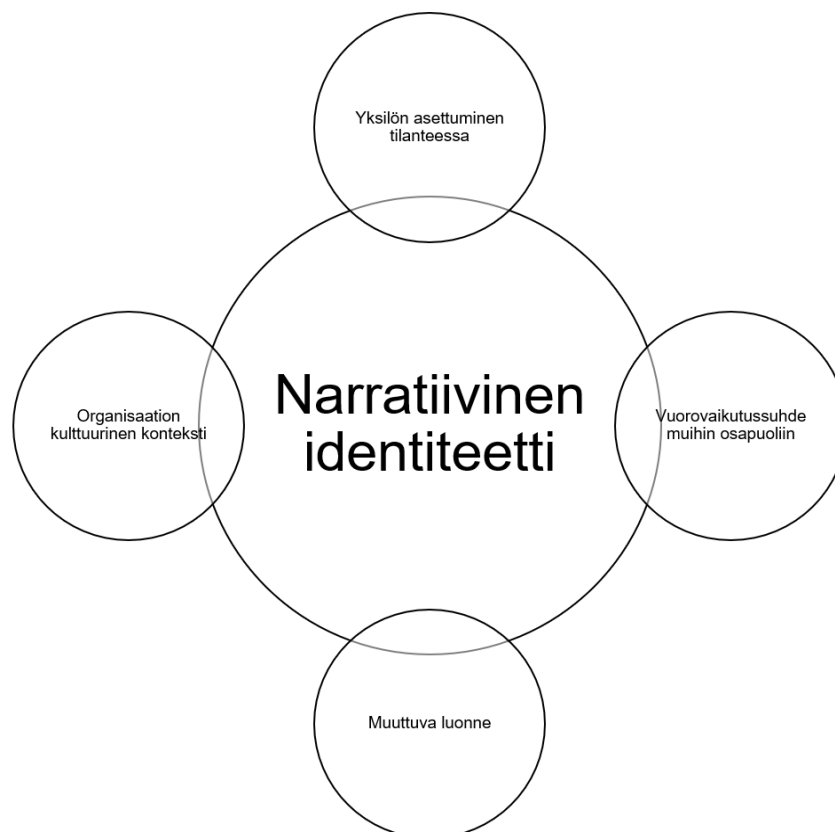
Ruoka määrittelee meitä monella tapaa, josta kertoo muun muassa paljon käytetty fraasi ”olet mitä syöt”. Sukupuoli, ikä ja kulttuuri ovat avaintekijöitä yksilön ruokaidentiteetin muodostumisessa. Näihin liittyvät erot Tampereen kaupunginvaltuutettujen välillä aiheuttavat identiteettiin liittyvää määrittelykamppailua, ja erot määrittävät organisaation kulttuurista identiteettiä yksilötasolla. Valtuutettuihin vaikuttavat erityisesti kaupunginvaltuuston, eli organisaation, jossa he työskentelevät, puolueensa sekä omaan itseensä liitetyt arvot ruoasta.

3.4 Identiteetti kertomuksena

Identiteetin käsitteen määritelmät ovat vaihtelevia riippuen siitä, mistä näkökulmasta valikoitua ilmiötä halutaan tarkastella. Näistä määritelmistä päätin tukeutua narratiivisen identiteetin käsitteeseen, joka kumpuaa kertomuksellisen tutkimuksen perinteestä. Perustelen valintaani seuraavilla Krausin (2006) oletuksilla, joihin narratiivisen identiteetin määritelmä perustuu. Ensinnäkin identiteetin katsotaan ilmenevän parhaiten aikaan ja paikkaan sidotuissa kertomuksissa. Se ei ole yksilön pysyvä tai tietynlainen ominaisuus. Toiseksi yksilö voi muuttaa kertomuksiaan tilanteen, kuulijoiden ja ajankohdan mukaan. Kolmanneksi narratiivinen identiteetti on kielellinen kuvaus ja tilanteessa tehty

tulkinta merkityksistä, joita yksilö liittää itseensä. Tällainen identiteetti perustuu pääosin omiin kokemuksiin ja koettuun, mutta se sisältää myös moniäänisyyttä. (Ropo, 37).

Kaupunginvaltuutettujen narratiivit perustuvat pitkälti organisaatioon ja tilanteeseen, jossa ne esitetään, sekä yleisöön, kelle ne puhutaan. Eri kontekstissa, esimerkiksi haastatteluiden muodossa, narratiivit samasta aiheesta voisivat olla hyvinkin erilaisia. Valtuutettujen puheenvuorot vaikuttavat toisiinsa, ja ne voivat muokata tai luoda uusia ruokaan liitettyjä merkityksiä. Krausin (2006) mukaan tilanteessa kerrottu identiteetti on aina myös performatiivinen, eli mitä toisille halutaan kyseisessä tilanteessa esittää (Ropo, 37). Tällaisen aineiston avulla tehtävä identiteettianalyysi kohdistuu siten tuosta tilanteesta kerrotun vuorovaikutuksen sisältöön, intensiteettiin ja yksilön asettumiseen kyseisessä tilanteessa. Identiteetti rakentuu vuorovaikutustilanteessa, suhteessa muihin osapuoliin. (Ropo, 39).

Kuvio 4: Narratiivisen identiteetin osatekijöitä mukailen (Kraus, 2006).

Narratiivisen viitekehyksen mukaan identiteetti ilmenee kertomuksissa, eikä sitä voi tutkia sellaisenaan. Kertomusten sisältönä ovat itselle tärkeät subjektiiviset merkitykset. Kertomuksia itsestä muodostetaan ja muutetaan kokemuksiä tulkitsemalla ja merkityksellistämällä. Kokemus syntyy, kun tapahtumia ja tilanteita tulkitaan. Merkitys luodaan tulkinnan tuloksista. (Ropo, 36).

3.4.1 Narratiivisuus organisaatiotutkimuksessa

Narratiivit esiteltiin organisaatiotutkimuksessa ensimmäisen kerran 1990-luvulla (Rhodes & Brown, 167). Stutts ja Barker (1999, 213) mukaan organisaation tarinan ja kertomusten tutkimus on tuottanut sellaista tietoa organisaatiosta, jota ei saavutettaisi muilla tavoin. Narratiivisen lähestymistavan on ajateltu myös rohkaisevan organisaatioita uudistamaan itseään (Czarniawska 1998, 13). (Rhodes & Brown, 168).

Identiteetti on yksi pääasiallisista aihealueista, jota on tutkittu narratiivisen organisaatiotutkimuksen kentällä. Yksilöiden identiteettien on nähty rakentuvan narratiivisina prosesseina, ja Currien (1998, 17) mukaan identiteetit ovat olemassa ainoastaan narratiivien kautta. Narratiivista identiteettiä on tarkasteltu organisaatiotutkimuksessa sekä yksilöiden, että yhteisöllisyyden näkökulmasta. (Rhodes & Brown, 176). Omassa tutkimuksessani keskityn yksilönäkökulmaan, ja peilaan näitä narratiiveja koko organisaatioon.

Nykyhetken narratiivisuustutkijat pitävät olennaisena narratiivien merkitysten ymmärtämistä, eli toisin sanoen pohtivat narratiivien epistemologista ja ontologista luonnetta. Epistemologisesti narratiivien käsitetään olevan tiedon syntyyn liittyviä. Niitä voidaan pitää kognitiivisina apuvälineinä, joiden avulla yksilö pyrkii selvittämään suhdettaan ympäröivään maailmaan ja kokemuksiinsa siitä. Ontologisuudessa puolestaan on kysymys siitä, missä määrin ihmiset hahmottavat olemassaoloaan ja maailmaa ympärillään kertomusten avulla. Molemmat käsitykset ovat tärkeitä ja täydentävät toisiaan. Ihminen tietää maailmasta ja itsestään vain kertomusten kautta, kuten ontologinen käsitys esittää. Kertomus kuitenkin täydentyy, kun epistemologinen prosessi etenee, eli luomme merkityksiä havainnoillemme maailmasta ja itsestämme. (Ropo, 36).

Narratiivisessa tutkimuksessa ollaan hyvin tietoisia siitä, että tutkija ei ole passiivinen tapahtumien listaaja, vaan subjektiivinen merkitysten etsijä. Rhodes & Brown esittävät, että narratiivinen tutkimus pyrkii löytämään merkityksiä, ei totuuksia (167). Narratiivit ovat yksilöllisiä, ja kerrottu kertomus on aina ainutlaatuinen. Siitä huolimatta niitä voidaan jäsenellä samankaltaisten merkitysten perusteella.

4 AINEISTON ANALYYSI

4.1 *Analyysin eteneminen*

Tutkimukseni analyysissä olen keskittynyt siihen, miten ruokaan liitetyt valinnat ilmenevät valtuutettujen puheessa. Tämä perustuu teoriaosioon rakentamaani käsitykseen identiteetistä, jossa identiteetti rakentuu ruokaan liittyvien valintojen kautta. Pyrin etsimään valtuutettujen puheista samankaltaisuuksia, luomaan tulkintojeni pohjalta merkityksiä ja ryhmittelemään niitä.

Valtuutetut pitivät yhteensä 32 puheenvuoroa, joista osa oli samojen henkilöiden esittämiä. Kaupunginvaltuuston vahvuus kokouksessa oli 65 jäsentä. Puheenvuoroissaan valtuutetut kertovat, ovatko he pönnön puolesta vai vastaan, ja perustelivat kantansa. Tarkastelen näitä perusteluja narratiivisen identiteetin viitekehyksen läpi, jossa identiteettikäsite perustuu ruokaa koskeviin valintoihin.

Analyysini on vahvasti aineistolähtöinen, mutta teorian ohjaama. Tutkimukseni perusta on koostamani teoriakokonaisuus, joka luo pohjan analyysin teolle. Analyysissä muodostamani kategoriat eivät olleet sellaisinaan olemassa, vaan muodostin ne itse teorian tarjoaman viitekehyksen ja aineistosta luomieni merkitysten avulla. Valtuutetut eivät vastaa puheenvuoroissaan suoraan esittämäni tutkimuskysymyksen tai pohdi omia identiteettejään. Sen sijaan tehtäväni tulkitsijana on analysoida, miten identiteetit rakentuvat ruokaa koskevissa kertomuksissa. Roolini tulkitsijana on siis analyysin keskiössä.

Narratiivisuus tutkimuskohteena on varsin jäsentymätön, sillä analyysin teolle ei ole määritelty tarkkoja raameja. Tämä sekä haastaa tutkijaa, että avaa mahdollisuuksia. Tässä tutkimuksessa aineiston analyysi on toteutettu luokittelun avulla, mikä tarkoittaa samaa tarkoittavien asioiden tai käsitteiden yhdistämistä (Kananen, 113). Luokittelu eteni nelivaiheisena: ensin aineiston litterointi, sitten samankaltaisuuksien etsiminen aineistosta, kolmantena niiden sisällön

tiivistäminen muutaman lauseen pituisiksi ja lopuksi neljän muodostuneen luokan nimeäminen muutamalla sanalla.

Analyysin ensimmäinen työvaihe oli aineiston läpikäynti, eli tässä tapauksessa valtuuston kokouksen katsominen videolta. Annoin ajatusten ja ideoiden virrata vapaasti kirjaamatta vielä tässä vaiheessa mitään muistiin. Yhden katselukerran jälkeen aloitin aineiston litteroinnin vähän kerrallaan, sillä litterointi on tunnetusti aikaa vievää puuhaa. Aineistoa kertyi yhteensä kymmenisen sivua.

Koko aineiston huolellisen läpikäynnin jälkeen aloin hahmottaa valtuutettujen puheissa tiettyjä samankaltaisuuksia, jotka kuvasivat heidän suhtautumistaan ruokaan liittyviin valintoihin. Luokittelin valintaperusteet värikategorioihin, minkä jälkeen aloin pohtia, mikä teki niistä samanlaisia ja mikä erotti ne muista. Jaoin valtuutetut ryhmiin heidän puheensa sisällön perusteella, enkä niinkään kiinnittänyt huomiota sanattomaan ilmaisuun, kuten ilmeisiin ja eleisiin.

4.2 Analyysikategoriat

Toivepönttä sekä puollettiin, että vastustettiin erilaisin perustein. Nimesin ja rakensin luokitteluja moneen kertaan. Lopulta hoksasin olennaisen näkökulman olevan se, mikä oli kunkin puhujan suurin valintaa ohjaava tekijä ja millaisena valinnan merkitys oikeastaan nähtiin.

Valtuutettujen puheenvuoroissa nousseet ruokaa koskevat merkitykset oli mahdollista jaotella seuraavasti.

Taulukko 1: Analyysikategoriat

Ilmasto edellä	Ekologisuuden tulee olla suurin valinnan määrittelevä tekijä, siksi toiveponteiden tulee myöntyä.
Ei niin iso juttu	Valinnan merkitys nähdään pienenä, siksi voidaan myöntyä toiveponteiden.
Yksilön vapaus	Valinnan tulee tapahtua täysin oman mielen mukaan, siksi ei myönnyttä toiveponteiden.
Paha kasvisruoka	Kasvisruoka nähdään lähtökohtaisesti huonona valintana, siksi ei missään tapauksessa myönnyttä toiveponteiden.

Taulukon kaksi ensimmäistä ryhmää ovat toiveponnen kannalla, mutta perustelevat kantaansa eri tavoin. Sama toistuu taulukon kahdessa alemmassa sarakkeessa, mutta nämä ryhmät ovat pontta vastaan. Ylin ryhmä oli erittäin vahvasti ponneen kannalla, kun taas alin vastusti sitä painokkaasti. Keskimmäiset ryhmät kertoivat selkeästi kantansa puolesta ja vastaan, mutta ne eivät olleet mielipiteissään yhtä jyrkkiä.

Kirjasin analyysikategorioihin muodostuneisiin taulukoihin valtuutettujen nimen, sukupuolen sekä puolueen. Teoriaosiossa todistin sukupuolen ja puolueen olevan vaikuttavia tekijöitä identiteettinarratiivin rakentumisessa. Myös ikä olisi ollut merkittävää huomioida, mutta tieto ei ollut saatavilla tutkimustani varten.

4.2.1 Ilmasto edellä

Ilmasto edellä -kategoriassa ruoan ympäristövaikutukset osoittautuivat suurimmaksi määrittelijäksi identiteetin rakentumiselle. Kyseisen ryhmän valtuutetut olivat kaikista ponnekkaimmin toiveponnen kannalla, ja ekologisuus oli valtuutettujen puheessa tärkein ruoan valintaa ohjaava tekijä. Kyseistä narratiivia esiintyi kuuden valtuutetun puheenvuorossa, joiden joukossa oli toiveponnen esittäjä Jaakko Mustakallio.

Taulukko 2: Ilmasto edellä

Nimi	Sukupuoli	Puolue
Jaakko Mustakallio	Mies	Vihreät
Iiris Suomela	Nainen	Vihreät
Juhana Suoniemi	Mies	Vihreät
Ville Tynkkynen	Mies	Vihreät
Olga Haapa-aho	Nainen	Vihreät
Ulla-Leena Alppi	Nainen	Vasemmistoliitto

Viisi ryhmään kuuluvaa valtuutettua kuuluu Vihreään puolueeseen, jonka yksi perusarvoista on ilmastonmuutoksen pysäyttäminen. On siis luonnollista, että ekologisuus koko puolueen ja sen jäsenten identiteettiä määrittelevänä tekijänä kulkee edellä myös ruokaa koskevissa valinnoissa. Poikkeuksen ryhmään tekee Ulla-Leena Alppi, joka on Vasemmistoliiton jäsen. Ryhmässä on saman verran miehiä ja naisia.

Toiveponnen tehnyt Mustakallio haluaa tuoda ruoan ympäristövaikutukset mukaan poliittiseen keskusteluun, ja saada Tampereen kaupungin koulut syömään kasvispainotteisemmin ruoan ympäristövaikutusten pienentämiseksi. Hän mainitsee myös, että kasvisruoan suosio on kasvanut suomalaisten nuorten keskuudessa.

”Puhumme politiikassa paljon energiaturpeesta tai ratikasta tässä salissa niin puhumme suhteellisen vähän ruuasta. Kiitän valmistelijoita aloitevastauksesta. Mä olen tosi iloinen siitä, että kasvisruoka tuodaan nyt vihdoin päivittäiseksi vaihtoehdoksi sekaruuan rinnalle, mutta on sanottava, että tämä on nykypäivän standardeilla minimivaatimus. Onhan nykynuorista jo lähes neljännes lihattomalla ruokavaliolla”.

Valtuutettu Suoniemi näkee ilmastonmuutoksen suurena uhkana koko ihmiskunnalle, jonka tulisi nousta kaiken päätöksenteon korkeimmaksi ohjaajaksi.

”Perustelut on sellaiset, että ilmastonmuutos on ehkä tärkein asia, jonka tulee läpäistä koko poliittinen kenttä. Oikeastaan millään muulla ei ole mitään väliä, jos sitä asiaa ei saada kuntoon, mutta se siitä pelottelusta”.

Valtuutettu Alppi käyttää narratiivissaan samankaltaista perustelua ja vetoaa kaupungin yhteiseen tavoitteeseen hiilineutraaliudesta.

”Ilmastonmuutos on ehdottomasti tän ajan vakavin uhka, yhteinen uhka. Olemme lähes yksimielisesti tässä valtuustossa sitoutuneet Tampereella tiettyyn hiilineutraaliustavoitteeseen, ja tässä on nyt yksi hyvin konkreettinen mahdollisuus ottaa askelia kohti sitä tavoitetta”.

Vaikka ryhmä nosti ilmastovaikutukset tärkeimmäksi ruoan valintaa ohjaavaksi seikaksi, esiintyi ryhmässä myös muita huomioiteja. Moni perusteli kasvisruoan osuuden lisäämistä terveellisyydellä, hyvällä maulla ja kotimaisen ruoantuotannon tarjoamilla vaihtoehdoilla.

4.2.2 Ei niin iso juttu

Ei niin iso juttu -kategorian valtuutetut näkivät ruokaan liittyvän valinnan merkityksen suhteellisen pienenä. Pontta kannatettiin sen perusteella, että ruoka

nähtiin tavanomaisena ja tunteita herättämättömänä asiana. Kaksi ryhmästä kuuluivat Vihreään puolueeseen ja kolmas Sosiaalidemokraatteihin. Kaikki heistä olivat miehiä.

Taulukko 3: Ei niin iso juttu

Nimi	Sukupuoli	Puolue
Ilkka Porttikivi	Mies	SDP
Jaakko Stenhäll	Mies	Vihreät
Matti Helimo	Mies	Vihreät

Valtuutettu Helimo kuvasi ruokaa arkisena ja esitti, että lapsille ruoan valitseminen ei ole erityisen tärkeää. Oli ruoka sitten kasvista tai lihaa, ei sillä Helimon mukaan ole suurta merkitystä.

”Poliitikkojen puheessa kasvisruoka on dramaattinen asia, mutta tavallisessa helsinkiläisessä koulussa mitä arkisin asia. Siellä yli puolet koulujen ruuista on kasvisruokaa, eikä se hetkauta oppilaita mitenkään, taitaa olla 60 %. Mä en nää tätä ollenkaan niin dramaattisena asiana, kuten se lautakunnassakin osittain oli tämän aiheen tiimoilta. Se on yhtä helppo asia, jos teen makaronilaatikon ja laitan siihen kilon jauhelihaa, kuin jos laitan siihen 750 grammaa jauhelihaa ja loput kasvisproteiinia tai kotimaisia kasviksia, varmasti maistuu ihan yhtä hyvältä se makaronilaatikko”.

Samaa narratiivia esiintyi valtuutettu Porttikiven puheenvuorossa. Porttikivi pyrki myös laimentamaan ruoan symbolista ulottuvuutta.

”Tässä on ehkä sellainen pelko jollain ihmisillä, että nyt niinkun riistetään lihaa syöviltä lapsilta muutama ateria pois, että he jollain tavalla kärsis kun ei oo tarjolla liharuokaa ja he joutuu syömään tämmöstä ideologisesti väritynyttä kasvisruokaa. Niin sehän on ajatuksena... nytkin on tarjolla jo kasvisruokaa, eikä

lapset oo sillain että herranjestas eikö täällä oo lihaa saatavilla. Jos se ruoka on maukasta ja hyvää, niin ei siinä oo lapsilla mitään ongelmaa.”

Kaikki kolme valtuutettua kannattivat kuitenkin toivepontta, vaikka he vähättelivät valinnan merkitystä. Tällä perusteella he kokevat kasvisruoan osuuden lisäämisen hyvänä asiana, ja kasvisruoan suosiminen rakentaa heidän identiteettejään. Kenties merkityksen vähättelyä käytettiin keinona vähentää liha- ja kasvisruokailijoiden vastakkainasettelua.

4.2.3 Yksilön vapaus

Yksilön vapaus -narratiivissa korostettiin jokaisen oikeutta valita, mitä suuhunsa laittaa. Ryhmän neljä valtuutettua pitivät siis yksilön vapautta kaikista tärkeimpänä valintaa ohjaavana tekijänä, eivätkä he tästä syystä kannattaneet toivomuspontta. Ihmisten ruokailuun ei tulisi heidän mukaansa puuttua poliittisin keinoin, vaan antaa jokaisen valita itse. Narratiivia käyttäneistä kaksi oli Kokoomuksen jäseniä, yksi Sosiaalidemokraattien ja yksi Keskustan. Ryhmään kuuluu yksi nainen ja kolme miestä.

Taulukko 4: Yksilön vapaus

Nimi	Sukupuoli	Puolue
Ari Wigelius	Mies	SDP
Petri Rajala	Mies	Kokoomus
Mikko Kriikku	Mies	Keskusta
Leena Kostiainen	Nainen	Kokoomus

Valtuutettu Rajala näkee toiveponnen esittämän kasvisruoan osuuden lisäämisen ideologisena ohjailuna ja rummuttaa valinnan vapauden puolesta.

Hän esittää kasvisruoan yhden puolueen, tässä tapauksessa Vihreiden, vieraalta tuntuvana ideologiana.

”Mä itte lähdin poliittisessa ajattelussani siitä, että mahdollisuuksia laajennetaan ja kannatetaan yksilön vapautta. Toki tähän ei sisälly liharuuan syömisen kieltö, mutta vahva maku tässä aloitteessa ja ponnassa on silti, että ohjaillaan ihmisiä ihan ideologisilla perusteilla, jotka ei suoraan juonnu mistään ravintosuosituksista tai perustuslaista. Mä en oo itte mikään kasvisruoka-aktivisti, mutta jos olisin, niin mä haluaisin enemmänkin edistää hyvällä tätä asiaa ja niin sanotusti porkkanalla, eikä niin, että ylimielisesti jostain norsunluutornista Vihreiden puolue toimiston ja Kallion kuplan perusteella ehdotetaan tämmösiä mekaanisia tavoitteita niin kuin 25 %.”

Valtuutettu Wigelius pitää pontta liiallisena tuputtamisena, mutta pitää eri keinoin toteutettavaa poliittista ohjausta hyväksyttävänä.

”Ymmärrän sen, että on ideologisia tavoitteita, mutta voisiko ne tulla positiivisuuden kautta, ei pakottamalla. Ainakaan SDP ei kannata tällaista pakottamista, ihmisiä voi kyllä ohjata. Ei me tupakointiakaan kielletä täällä, vaan nostetaan tupakka-askin hintaa, ja sitä kautta tehdään sitä vaikeammaksi. Voisi samaa ideologiaa tässä käyttää”.

”Kannatan monipuolista ruokavaliota, niin kuin täällä monet ovat tehneet. Kannatan myöskin valinnan vapautta ja kannatan myös turvallista suomalaista, erittäin vastuullisesti tuotettua ruokaa”, toteaa myös valtuutettu Kriikku.

Moni ryhmästä piti kasvisruoan lisäämistä periaatteessa hyvänä asiana, mutta näki ponnassa kuitenkin enemmän puutteita ja negatiivista pakottamista. Ryhmässä painotettiin myös kotimaisen ruoantuotannon merkitystä, jonka tärkeissä rooleissa nähtiin liha- ja maitotuotanto.

4.2.4 Paha kasvisruoka

Paha kasvisruoka -ryhmän valtuutetut pitivät kasvisruoan lisäämistä lähtökohtaisesti huonona valintana, ja he vastustivat toivomuspontta kaikista voimakkaimmin. Ryhmään asetui yhteensä kahdeksan valtuutettua, joista kuusi oli miehiä ja kaksi naisia. Ryhmässä edustettiin monia puolueita: kaksi perussuomalaista, kolme kokoomuslaista, yksi kristillisdemokraatti ja yksi sosiaalidemokraatti. Yksi jäsenistä edusti Tampereen puolesta Ry:tä, joka on poliittisesti sitoutumaton järjestö.

Taulukko 5: Paha kasvisruoka

Nimi	Sukupuoli	Puolue
Lassi Kaleva	Mies	Perussuomalaiset
Veikko Vallin	Mies	Perussuomalaiset
Ilkka Sasi	Mies	Kokoomus
Matti Höyssä	Mies	Kokoomus
Kalervo Kummola	Mies	Kokoomus
Sari Tanus	Nainen	Kristillisdemokraatit
Yrjö Schafeitel	Mies	Tampereen puolesta Ry
Anne Liimola	Nainen	SDP

Valtuutettu Kaleva piti kasvisruoan lisäämistä huonona vetoamalla omiin kokemuksiinsa ja oli vahvasti toivepontta vastaan. Hän totesi ruoan myös olevan henkilökohtainen valinta, kuten Yksilön vapaus -narratiivin valtuutetut.

”Olin itse taannoin melkein 100 % kasvissyöjä jonkun aikaa. Voin kuitenkin paljon paremmin eläinperäisellä ravinnolla, kuin ollessani pääasiassa kasvisperäisellä ravinnolla. Aika moni muukin voi paremmin syödessään lihaa. Ihmisen tulee saada syödä lihaa ja juoda maitoa ihan niin paljon, kuin haluaa. Varsinkin päiväkotikäiset tarvitsevat ravitsevaa ruokaa, joka tukee heidän fyysistä kasvua. Ja entä ne lapset, jotka eivät kotona saa ravitsevaa ruokaa. Ilmastoideologian ei tule ohittaa ravitsemussuosituksia. Perustelut kasvisruoan

hyvästä mausta eivät myöskään vakuuta. En missään tapauksessa kannata toivomuspontta, joka on askel eläinperäisten tuotteiden kieltämiseen yhä enenevässä määrin”.

Valtuutettu Vallin näki toiveponnen liiallisena ruokailuun puuttumisena, eikä nähnyt sille olevan hyviä perusteluita. Hän esitti ruokailun muuttamisen olevan uhka nuorten terveydelle.

”Se, että syökö suomalainen pihviä, niin sillä ei oo mitään merkitystä. Mä väittäisin, että se, joka muuta väittää on joko ollut väärin informoitu tai sitten on muut syyt levittää sellaista propagandaa. Maailmassahan on uskontoja, hindut eivät syö lehmää ja muslimit eivät syö sikaa. Musta näyttää siltä, että Vihreät yrittää tehdä uskontoa tästä ruokavaliokeskustelusta. Tää on sinänsä vaarallista, kun puhutaan lapsista. Mä oon itse ollut juniorivalmentaja, ja varsinki nuoret tytöt on hyvin herkässä vaiheessa saada syömishäiriöitä, jos ruokavaliosta tehdään liian isoo numeroo tai syyllistetään siitä ruokavaliosta”.

Valtuutettu Liimola ilmaisi huolensa siitä, että kasvisruoka ei olisi kotimaista, eikä täyttäisi ravitsemussuosituksia.

”Olisin kuitenkin toivonut enemmän sellaista pontta, jossa korostetaan kotimaisuutta ja lähiruokaa. Soijaa en halua yhtään enempää lapsille, ja mistä se tulee. Kaurajuoma on ihan ok, mutta mistä maasta tulee kaurajuoma. Tässä on ristiriitaisuutta ruokailusuosituksissa, sillä siellä on d-vitaminisoitu rasvaton maito, se kuuluu ruokasuositukseen”.

Paha kasvisruoka -ryhmään lokeroitui eniten valtuutettuja verrattuna muihin analyysikategorioihin. Ryhmän valtuutetut näkivät ponnen kannattajat ideologian pakottajina ja vastapuoli pyrittiin miltei demonisoimaan.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Tampereen kaupunginvaltuutettujen narratiivisten identiteettien rakentumista. Identiteettien tarkastelu rajautui ruokaa koskevaan identiteettiin, sillä tutkimusaineistonani toimi valtuuston kokous, jossa keskusteltiin kasvisruoan osuuden lisäämisestä Tampereen alueen kouluissa. Tutkin kaupunkiorganisaation luottamushenkilöiden identiteettejä yksilötasolla, joka on yksi organisaatiotutkimuksen keskeisistä tutkimusalueista.

Tutkimustani ohjasi kysymys: Miten ruokaidentiteetti rakentuu valtuutettujen kertomuksissa? Aloin hakea vastauksia kysymyksiin narratiivisen identiteetin käsitteen kautta. Narratiivianalyysin kautta sain selville, miten ruokaan perustuva identiteetti rakentui valtuutettujen kertomuksissa. Vastauksena tähän kysymykseen muodostuivat kategoriat, jotka kuvaavat ruokaan perustuvan identiteetin rakentumista.

5.1 Tulosten pohdinta

Analyysini synnytti neljä erilaista ruokaan liitettyä merkitystä, eli identiteettinarratiivia valtuutettujen puheessa. Nimesin kategoriat seuraavasti: Ilmasto edellä, Ei niin iso juttu, Yksilön vapaus ja Paha kasvisruoka. Kaksi ensimmäistä kategoriaa kannattivat toivepönttä ja kaksi jälkimmäistä vastustivat sitä. Identiteetti rakentui Ilmasto edellä -ryhmässä ekologisuuden kautta, Ei niin iso juttu -ryhmä näki ruoan valinnan merkityksen pienenä, Yksilön vapaus -kategorian valtuutettujen mukaan ruoan täydellinen vapaavalintaisuus on jokaisen oikeus, ja Paha kasvisruoka -ryhmä näki kasvisruoan osuuden lisäämisen lähtökohtaisesti huonona.

Tuloksissa yllätti erityisesti Paha kasvisruoka -ryhmän laajuus, sillä siihen kategorisoitui kaikista eniten valtuutettuja muihin ryhmiin verrattuna. Vaikka

toivepönttä ei hyväksytty äänestyksessä, en odottanut niin voimakkaan negatiivista suhtautumista aiheeseen. Vihreä puolue tarjosi ponnelle eniten kannatusta, ja kaikki heistä kuuluivat Ilmasto edellä -ryhmään. Muissa ryhmissä oli puolueiden kesken runsaasti hajaannusta. Jokainen puheenvuoron käyttänyt perussuomalainen, kokoomuslainen, keskustalainen, kristillisdemokraatti sekä Tampere Ry -järjestön jäsen äänesti pönttä vastaan. Miehiä oli enemmän kaikissa muissa paitsi Ilmasto edellä -ryhmässä, jossa oli saman verran miehiä ja naisia. Valtuutettujen ikää ei huomioitu analyysissä, sillä tietoa ei ollut julkisesti saatavilla. Otanta oli kuitenkin hyvin pieni, joten yleispätevää johtopäätöstä sukupuolen tai iän vaikutuksesta ruokaidentiteetin rakentumisessa ei voida tehdä tämän tutkimuksen perusteella.

Vaikka kaikilla neljällä ryhmällä pääasialliset perustelut ruoan valinnasta olivat samoja, ruokaan liitetyt merkitykset olivat hyvin moninaisia. Kaikki valtuuston jäsenet vaikuttivat olevan yhtä mieltä siitä, että se, mitä valitsemme lautasellemme, herättää voimakkaita arvoja ja mielipiteitä. Valtuutetut siis tunnustavat myös itse ruoan identiteettiä muokkaavan ulottuvuuden. Tätä myötäilee myös tutkimukseeni keräämä viitekehys ruoasta identiteetin ilmentäjänä. Meillä on päivittäinen mahdollisuus tehdä ruokaan liittyviä valintoja, ja tämän toiveponnen liikkeellepanema arvo oli ekologisuus. Osa valtuutetuista näki poliittisen ohjauksen tärkeänä keinona ilmastonmuutoksen torjunnassa, ja osan mielestä ilmastonmuutoksen ei pitäisi vaikuttaa ruokailutottumuksiimme tai oikeutemme valita ravintomme. Ruoan arvolatautuneen luonteen voidaan siis todeta vaikuttavan aiheeseen liittyvään poliittiseen päätöksentekoon merkittävästi.

Jo äänestystuloksen perusteella voidaan todeta, että enemmistö valtuustosta suhtautuu kasvisruoan osuuden lisäämiseen negatiivisesti. Analyysini tavoite oli kuitenkin tutkia asenteiden taustoja ja syvempiä, identiteettiin kytkeytyviä merkityksiä. Äänestystulosta selittävien, ratkaisevien identiteettien voidaan yksinkertaistetusti sanoa rakentuvan kannattajien kohdalla ekologisuuteen ja vastustajilla taas omavalintaisuuteen.

Tampereen kaupunginvaltuustossa on oma organisaatiokulttuurinsa, jossa valtuutettujen narratiivit syntyvät. Organisaatiolla on vaikutus valtuutettujen ilmaisuun, mutta vaikutus on myös päinvastainen. Palatakseni teoriaosuudessa mainittuun Czarniawskan (1998, 13) toteamukseen; organisaation jäsenten

narratiivit saattavat myös uudistaa niitä. Mustakallion toiveponnen tapauksessa muutosta vastustavat narratiivit saivat enemmistön puolelleen ja onnistuivat säilyttämään organisaation sellaisenaan. Jää kuitenkin nähtäväksi, jäivätkö muutosta edistävät narratiivit valtuutettujen mieliin kypsymään, ja voisiko vastaavanlainen toiveponsi voittaa enemmistön puolelleen tulevaisuudessa.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja haasteet

Vaikka tutkimukseni pyrkii objektiivisuuteen, sen täydellinen saavuttaminen on laadullisessa tutkimuksessa lähes mahdotonta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on käytetty luotettavuuden mittaamisessa muun muassa seuraavia tekijöitä: vahvistettavuus, arvioitavuus, tulkinnan ristiriidattomuus sekä kylläntyminen. Vahvistettavuudella tarkoitetaan sitä, että aineiston voidaan todistaa olevan todenmukainen. (Kananen, 146, 151). Tämän tutkimuksen tapauksessa vahvistaminen on helppoa, sillä aineisto on jokaisen saatavilla videoidussa muodossa.

Tutkimuksen arvioitavuus määräytyy riittävän dokumentaation perusteella. Olen perustellut tutkimukseni metodiset valintani, sekä kertonut läpinäkyvästi tutkimusprosessin etenemisestä. Näillä voidaan todistaa, että olen toteuttanut tutkimuksen alusta loppuun itse. Ristiriitoja tulkinnassa olen pyrkinyt välttämään rakentamalla teoriapohjan mahdollisimman monesta lähteestä ja arvioimalla niiden sisältöä kriittisesti. Usealla, samaa tulosta esittävällä lähteellä saavutetaan myös kylläntyminen. Vankka tutkimuspohja tuo esitetyille väitteille luotettavuutta, ja pyrin siksi tarkistamaan teoriapohjassani esitetyt tutkimustulokset mahdollisimman monesta lähteestä.

Organisaatiotutkimuksessa ei olla toteutettu vastaavia, ruokaidentiteettiin perustuvia tutkimuksia, mikä teki analyysin toteuttamisesta haastavaa. Myös perinteinen käsitys organisaation identiteetistä on hieman ristiriitainen käyttämäni narratiivisen identiteetin käsitteeseen. Narratiivinen identiteetti käsitetään organisaatiotutkimuksessa vahvasti tilannesidonnaisena ja muuttavana, kun taas organisaation identiteetti koko organisaatiota sitovana, suhteellisen pysyvänä luonteena.

Identiteettikäsitysten välillä navigointi tuotti välillä hankaluuksia rakentaessani tutkimukseni viitekehystä, ja kertomuksellinen lähestymistapa istui huomattavasti paremmin tutkimukseeni. Koin kuitenkin tarpeelliseksi esitellä myös perinteistä organisaatioidentiteettiä, sillä teoria on luonut pohjan kaikille myöhemmille organisaatiotutkimuksen identiteettikäsityksille. Vaikka tutkin identiteettiä yksilönäkökulmasta, yksilöt rakentavat yhdessä koko organisaation identiteettiä.

Analyysikategorioihin jakautui yhteensä 21 valtuutettua, ja tutkimukseni otanta oli siis suhteellisen pieni. Tämän tapaustutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä, ja ne tulee ymmärtää omassa kontekstissaan. Merkittävänä rajoitteena tutkimukselleni koen valtuutettujen iän puuttumisen. Vaikka pienen otannan vuoksi iän merkityksestä ruokaidentiteetin rakentumiselle ei voida tehdä yleistettäviä päätelmiä, kokoamani teoria osoittaa iän ja ruokaan suhtautumisen yhteyden.

Laajemman identiteettikäsityksen muodostamiseksi valtuuston jäseniä voitaisiin esimerkiksi haastatella samasta aiheesta, jotta kysymykset voitaisiin rajata haluttuun suuntaan. Jatkotutkimusaiheita voisivat olla muun muassa valtuutettujen narratiivien tarkastelu jonkin muun identiteettikäsityksen näkökulmasta tai laajempi tutkimus koko kuntaorganisaation luonteesta.

LÄHTEET

Albert, S., & Whetten, D. A. (1985). *Organizational identity*. Research in Organizational Behavior, 7, 263-295.

Alvesson, M., Ashcraft, K. & Thomas, R. (2008). *Identity matters: Reflections on the construction of identity scholarship in organization studies*. Volume 15, 1, (January), 5–28.

Anttiroiko, A., Haveri, A., Karhu, V., Rynänen, A. & Siitonen, P. (2007). *Kuntien toiminta, johtaminen ja hallintasuhteet*. Tampere: Tampere University Press.

De Backer C. (2000). *Meat and masculinities. Can differences in masculinity predict meat consumption, intentions to reduce meat and attitudes towards vegetarians?* Volume, 147, 1, (Huhtikuu).

Fischler, C. (1988). *Food, Self & Identity*. Social Science Information 27, (2). 275–292.

https://www.researchgate.net/publication/232475763_Food_Self_and_Identity

Harisalo, R., Aarrevaara T., Stenvall, J. & Virtanen, P. (2007). *Julkinen toiminta - julkinen politiikka*. Tampere: Tampere University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. Keuruu: Tammi

Kaljonen, M., Jallinoja, P., & Jokinen, P. (2018). *Ympäristöpoliittinen ruoka*. Alue ja Ympäristö, 47, (2), 1-2. <https://doi.org/10.30663/ay.76549>

Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä*. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy.

Luonnonvarakeskus. (2018). Ravintotase 2017 ennakko ja 2016 lopulliset tiedot. Haettu osoitteesta <http://stat.luke.fi/ravintotase>

Luonnonvarakeskus. (2018). Tutkittua tietoa ruuan ympäristövaikutuksista.

Haettu osoitteesta <https://www.luke.fi/tutkittua-tietoa-ruuan-ymparistovaikutuksista/>

Mäkelä, J. & Niva, M. (2020). *Ruoan puhtaus, syötävyys ja identiteetti*. Helsinki: Taidehistorian seura, 102-119.

Peltonen, T. (2010). *Julkisorganisaatioiden identiteetti globalisaation paineissa: tarkastelussa Veikkaus Oy*. Hallinnon tutkimus 29, 2, 2. artikkeli.

<https://www.doria.fi/handle/10024/75685>

Schultz, M., Hatch, M.J. & Larsen, M.H. (2000). *The expressive organization: linking identity, reputation and the corporate brand*. Oxford.

Suomen ympäristökeskus. (2020). Syke Policy Brief: Ympäristövaikutukset on huomioitava ravitsemussuosituksissa. Haettu osoitteesta

https://issuu.com/suomenymparistokeskus/docs/sykepolicybrief_ruoka_31-08-2020

Tampereen kaupunginvaltuuston kokous. (17.8.2020). Haettu osoitteesta

<https://www.mediaserver.fi/video/tampere/10371/BhHDOA>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*.

Jyväskylä: Tammi.

Tuomola, J. (2002). *Viivi ja Wagner*. Strippi 1343. Haettu osoitteesta

<http://jek.kapsi.fi/vwnaiskuva.html>

Varis, K. (2012). *Organisaatiokulttuurin ja johtajuusidentiteetin merkitys matriisiorganisaatiomuutoksessa: Case-tutkimus*. Jyväskylän yliopisto.

Jyväskylä studies in business and economics.